

Εισαγωγή στην Επιστήμη του Ιστού

Ενότητα 5: ψυχολογία του Διαδικτύου-
Διαδίκτυο και εθισμός

Διδάσκων: Νίκος Τσέλιος

Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην
Προσχολική Ηλικία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Νικόλαος Τσέλιος, «Εισαγωγή στην Επιστήμη του Ιστού». Έκδοση: 1.0.

Πάτρα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/PN1427/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα εκτός κι αν αναφέρεται διαφορετικά
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους

Σκοποί ενότητας

- Να κατανοήσει την έννοια του εθισμού στο Διαδίκτυο και τη τρέχουσα συζήτηση γύρω από αυτή
- Να αντιληφθεί ότι το Διαδίκτυο επιφέρει αλλαγές στις ανθρώπινες συνήθειες και συμπεριφορές καθώς και ποιες είναι αυτές

Περιεχόμενα ενότητας

- Περιγραφή: Η ενότητα σχολείται με την ψυχολογία του διαδικτύου και ιδιαίτερα με τον εθισμό που πιθανώς προκαλείται από αυτό
- Λέξεις Κλειδιά: Διαδίκτυο και κοινωνικοποίηση, Διαδικτυακός «ακτιβισμός», Εθισμός (IAD), Διαδικτυακή επικοινωνία

Δεξιότητες χρήσης διαδικτύου

Η μέτρηση των δεξιοτήτων Διαδικτύου όπως ορίζεται από τη δράση i2010/EU

- ⦿ Which of the following Internet related activities have you already carried out?
 - 1) Using a search engine to find information
 - 2) Sending e-mails with attached files (documents, pictures, etc.)
 - 3) Posting messages to chatrooms, newsgroups or an online discussion forum
 - 4) Using the Internet to make telephone calls
 - 5) Using peer-to-peer file sharing for exchanging movies, music, etc.
 - 6) Creating a web page
 - 7) None-of-the-above/other

Διαδίκτυο και αναγκαιότητα

Πηγή: "Christos Papadimitriou mg 7721-b.cr2" by Rama - Own work. Licensed under Creative Commons Attribution-Share Alike 2.0-fr via Wikimedia Commons - http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Christos_Papadimitriou_mg_7721-b.cr2.jpg#mediaviewer/File:Christos_Papadimitriou_mg_7721-b.cr2.jpg

- ◉ Όποιος δεν ασχολείται με το Διαδίκτυο σήμερα απλώς χάνει μια ευκαιρία, αλλά σε λίγο όχι μόνο δουλειά δεν θα μπορεί να βρει, ούτε επίδομα ανεργίας δεν θα μπορεί να εισπράττει.
- ◉ ...Το μέλλον μιας χώρας προδικάζεται σε κάποιο βαθμό, άλλοι λένε μεγάλο άλλοι λένε μέτριο, από το πόση πρόσβαση στο Διαδίκτυο υπάρχει.
- ◉ Χρήστος Παπαδημητρίου
- ◉ <http://www.eecs.berkeley.edu/~christos/>

Η αυτό-οργάνωση του Διαδικτύου και μετασχηματισμοί που επιφέρει

- ⦿ Σήμερα το Διαδίκτυο θα μπορούσε να περιγραφεί ως:
- ⦿ Ένα παγκόσμιο δίκτυο που συνδέει εκατομμύρια υπολογιστές τόσο με τη βοήθεια κυκλωμάτων και υλικού όσο και του λογισμικού
- ⦿ Όμως δεν είναι μόνο δίκτυο καλωδίων, τηλ. γραμμών, δορυφόρων και οπτικών ινών
- ⦿ Κατά βάση συνίσταται από «σάρκα και αίμα»:
 - εκατομμύρια ανθρώπους που το χρησιμοποιούν για διαφορετικούς λόγους!
- ⦿ Αναπόφευκτα, το 'κίνημα' αυτό, μετασχηματίζει τόσο την κοινωνία όσο και το ίδιο το άτομο

Διαδικτυακή Κοινωνία (1/2)

- ⦿ «Από την επανάσταση του Διαδικτύου έχουμε δει μόνο τον πρόλογο. Ο αληθινός, μεγάλος κοινωνικο-οικονομικός μετασχηματισμός θα συντελεστεί στα προσεχή δέκα έτη. Αλλά ο θρίαμβος της νέας οικονομίας θέτει ένα σοβαρό πρόβλημα κοινωνικών ανισοτήτων»
- ⦿ Μάνουελ Καστέλς
 - ισπανός κοινωνιολόγος, έζησε και δίδαξε στη Γαλλία
 - εδώ και είκοσι χρόνια διδάσκει στο πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϊ στην Καλιφόρνια
 - Μανουέλ Καστέλς (2005). Ο γαλαξίας του διαδικτύου : στοχασμοί για το διαδίκτυο, τις επιχειρήσεις και την κοινωνία , Καστανιώτης: Αθήνα

Διαδικτυακή Κοινωνία (2/2)

- ⦿ «χωρίς οικονομία και σύστημα διαχείρισης που να βασίζονται στο Διαδίκτυο, οποιαδήποτε χώρα έχει λίγες δυνατότητες να παραγάγει τους πόρους οι οποίοι είναι αναγκαίοι για να καλύψει τις ανάγκες της αειφόρου από οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη ανάπτυξης»
- ⦿ Πως αντιλαμβάνεστε αυτή τη διαπίστωση σε σχέση με τη σημερινή κρίση;

Θεμελιώδεις αλλαγές που επιφέρει η διαδικτύωση στη σύγχρονη κοινωνία 1/3

- ⦿ Ο Κάστελς (2005) συνοψίζει επτά θεμελιώδεις αλλαγές που επιφέρει η διαδικτύωση στη σύγχρονη κοινωνία
- ⦿ 1) Η δικτυακή κοινωνία εκτείνεται σε **παγκόσμια κλίμακα**. η διαρθρωτική βάση για την παγκοσμιοποίηση
 - Τα δίκτυα επικοινωνούν και ταυτόχρονα δεν επικοινωνούν
 - Έτσι, ούτε όλα τα εδάφη ούτε όλοι οι άνθρωποι είναι συνδεδεμένοι σ' αυτή τη δικτυακή κοινωνία
 - Όλες όμως οι χώρες επηρεάζονται, διαμορφώνονται και εν τέλει κυριαρχούνται από τη λογική, τα συμφέροντα και τις διαμάχες της δικτυακής κοινωνίας
- ⦿ 2) Οι δικτυωμένες οργανώσεις υπερνικούν όλες τις άλλες μορφές οργάνωσης, ιδιαίτερα τις κάθετες, άκαμπτες γραφειοκρατίες εντολής -και-ελέγχου
 - Πχ επιχειρήσεις, για παράδειγμα, ζούμε σε ένα κόσμο συγχωνεύσεων και συσσωματώσεων, αλλά επιτυχημένες εταιρείες είναι εκείνες που βασίζονται σε δίκτυα και ευέλικτες συνεργασίες
 - Outsourcing
 - Το έλλειμμα πληροφόρησης ως πηγή κέρδους

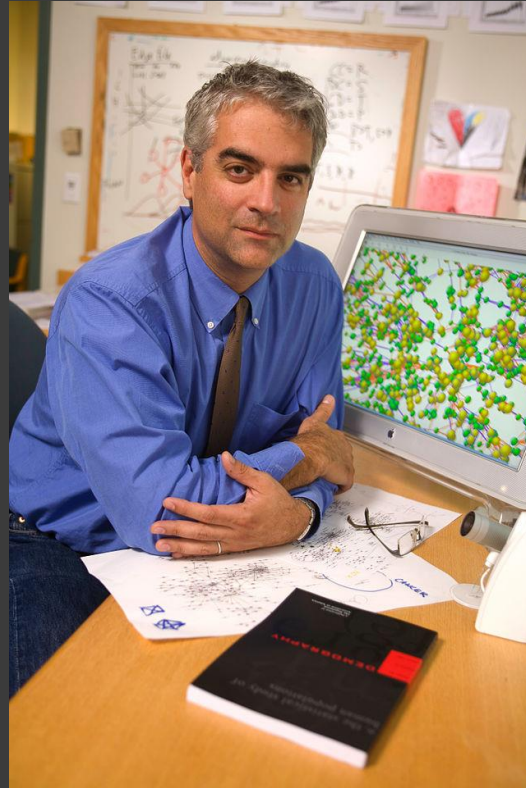
Θεμελιώδεις αλλαγές που επιφέρει η διαδικτύωση στη σύγχρονη κοινωνία 2/3

- ◎ 3) Η δικτύωση των πολιτικών θεσμών είναι η ντε φάκτο απάντηση στη διαχειριστική κρίση που δοκιμάζει τα έθνη κράτη σ' ένα υπερεθνικό κόσμο
 - Το αίτημα για παγκόσμια διακυβέρνηση έχει σ' ένα βαθμό απαντηθεί με την καθημερινή πρακτική της από κοινού λήψης αποφάσεων σε ένα «κράτος δίκτυο» αποτελούμενο από
 - έθνη-κράτη
 - υπερεθνικές ενώσεις (όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση)
 - διεθνείς θεσμούς και τοπικές και περιφερειακές κυβερνήσεις
- ◎ 4) Η κοινωνία πολιτών αναδομείται σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο μέσω δικτύων ακτιβιστών, που συχνά οργανώνονται και συζητούν στο Διαδίκτυο, διαμορφώνονται και ανασχεδιάζονται ανάλογα με τα θέματα, τα γεγονότα, τις διαθέσεις, τις κουλτούρες
- ◎ 5) Η κοινωνικότητα μετασχηματίζεται στο νέο ιστορικό πλαίσιο, με τον **δικτυωμένο ατομισμό** να αναδύεται ως σύνθεση μεταξύ της επιβεβαίωσης μιας ατομοκεντρικής κουλτούρας και της ανάγκης και επιθυμίας για κοινό βίο και εμπειρία

Θεμελιώδεις αλλαγές που επιφέρει η διαδικτύωση στη σύγχρονη κοινωνία 3/3

- 6) Ολόκληρο το φάσμα των κοινωνικών πρακτικών, παγκόσμιων και τοπικών, επικοινωνεί στο χώρο των μέσων
 - Τα μέσα, με την ευρεία έννοια, είναι ο **δημόσιος χώρος** της εποχής μας
 - Ο χώρος στον οποίο, και μέσω του οποίου, οι κοινωνίες υπάρχουν ως κοινωνικές μορφές συμερισμένης και συλλογικής εμπειρίας
- 7) Η ισχύς δεν εδρεύει στους θεσμούς, ούτε ακόμη και στο κράτος ή στις μεγάλες επιχειρήσεις
 - **Είναι εγκατεστημένη στα δίκτυα που δομούν την κοινωνία**
 - Για παράδειγμα, στη σύνδεση μεταξύ μέσων και πολιτικού συστήματος
 - Ή μεταξύ χρηματοπιστωτικών αγορών και ρυθμιστικών αρχών
 - Ή μεταξύ της οικονομίας του εγκλήματος και των ίδιων χρηματοπιστωτικών αγορών. Ή μεταξύ θρησκευτικών μηχανισμών και κυβερνητικών ηγετών
 - Ή στις συνδέσεις εντός οποιουδήποτε πολυκέφαλου συνδυασμού από τους προαναφερόμενους συνδυασμούς

Νικόλας Χρηστάκης: Η κρυφή επιρροή των κοινωνικών δικτύων

"Nicholas Christakis" by Paul Schnaittacher - <http://christakis.med.harvard.edu/images/media-talks/press-photos/portrait2.jpg>. Licensed under Creative Commons Attribution 3.0 via Wikimedia Commons - http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Nicholas_Christakis.jpg#mediaviewer/File:Nicholas_Christakis.jpg

- ◎ http://www.ted.com/talks/lang/el/nicholas_christakis_the_hidden_influence_of_social_networks.html

Ίντερνετ και αλλαγή τρόπου σκέψης

Πηγή: "Sherry Turkle" by jeanbaptisteparis -
<http://www.flickr.com/photos/jeanbaptisteparis/3348579053/>. Licensed under Creative Commons Attribution-Share Alike 2.0 via Wikimedia Commons -
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sherry_Turkle.jpg#mediaviewer/File:Sherry_Turkle.jpg

- Πρόσφατα, ορισμένοι θεωρητικοί όπως η Turkle (<http://www.mit.edu/~sturkle/>) εξέτασαν αν η Δυτική κοινωνία είναι σήμερα στο μέσο μιας μετάβασης, όπως το αντικείμενο της πνευματικής μόρφωσης μετατρέπεται από τη σταθερή σε χαρτί γραφή σε μια πιο εύπλαστη, εικονική μορφή υπολογιστικοποιημένης πληροφορίας
- Όπως λοιπόν ο «κόσμος σε χαρτί» μετατρέπεται σε «ζωή στην οθόνη», τι αλλαγές παρατηρούνται στον τρόπο σκέψης;

Πλεονεκτήματα/μειονεκτήματα της ηλεκτρονικής γραφής και της δικτύωσής της

⦿ Πλεονεκτήματα

- Διάρκεια,
- αποθήκευση,
- μετάδοση,
- διερεύνηση,
- ταξινόμηση,
- δικτύωση και
- συνεργατική δημιουργία (Dix et al., 1998)

⦿ Μειονεκτήματα της ηλεκτρονικής γραφής και της δικτύωσής της είναι

- ⦿ α) ο πληθωρισμός των πληροφοριών (information overload) που δημιουργεί την ανάγκη για κριτήρια διαχωρισμού της έγκυρης πληροφορίας από την αναξιόπιστη, πεπαλαιωμένη, ανακριβή πληροφορία και
- ⦿ β) η δυνατότητα εύκολης παραβίασης των πνευματικών δικαιωμάτων - αντιγραφής και αναπαραγωγής κειμένων, μουσικής, ταινιών, εικόνων κλπ

Γνωστικές/νοητικές αλλαγές που οφείλονται στη χρήση του διαδικτύου

⦿ Εντοπίζονται 5 βασικές αλλαγές :

- Πέρασμα από τη βασική/περιορισμένη σκέψη σε σκέψη με προοπτική
- Ανάπτυξη ικανοτήτων κριτικής σκέψης
- Αναπαράσταση του ατόμου ως δίκτυο «ταυτοτήτων» (identities)
- Αύξηση στο «μέγεθος» της γνώσης
- Ανάπτυξη ισχυρότερων πεποιθήσεων

Αναδραστική διαμόρφωση από το Διαδίκτυο (1/3)

- Μέσω της καθημερινής εμπειρίας στο Δίκτυο, μπορεί κανείς να επαναπροσδιορίσει την κοινωνία, τις σχέσεις του, τον ίδιο του τον εαυτό
- Μια πρώτη αλλαγή στον τρόπο σκέψης, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι έχει να κάνει με την «προοπτική στη σκέψη». Λέγοντας προοπτική εννοούμε την αντίληψη ότι η ερμηνεία είναι πολλαπλή, ετερογενής και μια λειτουργία υποκειμενικής εμπειρίας

Αναδραστική διαμόρφωση από το Διαδίκτυο (2/3)

- Γιατί είναι δύσκολο για κάποιον να διατηρήσει τις παλιές (ίσως και μονολιθικές...) αντιλήψεις του όταν επικοινωνεί στο Δίκτυο;
 - Είναι συνεχώς εκτεθειμένος σε ένα περιβάλλον με ποικίλες απόψεις, φωνές, αποχρώσεις ιδεολογιών
 - Υπάρχει μια διαφορετικότητα καθώς συνυπάρχουν και συνδιαλέγονται άτομα διαφορετικών εθνικοτήτων, φύλου, ηλικίας
 - Ακόμα μεγαλύτερη έκπληξη προκαλείται στις αναζητήσεις πληροφορίας, αφού πολλοί δικτυακοί τόποι περιέχουν 'αντικρουόμενες' πληροφορίες
- Παλαιότερα η διάδοση των ιδεών βασιζόταν στην τυπογραφία, σήμερα οι σύγχρονοι τρόποι σκέψης μορφοποιούνται από την αλληλεπιδρούσα φύση της «online» επικοινωνίας
 - Διάφορα ολοκληρωτικά καθεστώτα (π.χ. Τουρκία, Κίνα) προσπάθησαν να περιορίσουν τη χρήση του Διαδικτύου (ανεπιτυχώς)

Αναδραστική διαμόρφωση από το διαδίκτυο (3/3)

- Όπως παλαιότερα οι παραδοσιακές, σημαντικές ιδεολογίες βασίζονταν στην τυπογραφία, έτσι και σήμερα οι σύγχρονοι τρόποι σκέψης μορφοποιούνται από την αλληλεπιδρώσα φύση της «online» επικοινωνίας

Πολλαπλές αναπαραστάσεις του ατόμου (1/2)

Πηγή: "Internet dog" by The New Yorker. Licensed under Fair use via Wikipedia - http://en.wikipedia.org/wiki/File:Internet_dog.jpg#mediaviewer/File:Internet_dog.jpg

- Αυτή η αντίληψη της προοπτικής και της πολυπλοκότητας δεν σχετίζεται μόνο με την αναπαράσταση της γνώσης, αλλά και με την αναπαράσταση του ίδιου του ατόμου
- Στο πρόσφατο βιβλίο της η Turkle αναφέρει στοιχεία από την έρευνα της στο MIT, που αφορά άτομα που συμμετέχουν σε περιοχές πολλαπλών χρηστών (MUDs). Όλοι οι χρήστες συμμετέχουν με ένα ψευδώνυμο και όλα τα άλλα στοιχεία της ταυτότητας τους παραμένουν κρυφά

Πολλαπλές αναπαραστάσεις του ατόμου(2/2)

- Όλοι οι χρήστες επιλέγουν από έναν χαρακτήρα τον οποίο και ελέγχουν με εντολές που δίνουν από το πληκτρολόγιό τους. Παρατηρήθηκε ότι σε τέτοιους «τόπους» λάμβαναν μέρος τόσο παιδιά 8 ή 9 ετών, όσο και επαγγελματίες 40 ετών
- Συχνά, οι χρήστες επέλεγαν χαρακτήρες που δεν ανταποκρίνονταν καθόλου στην πραγματική τους ζωή και έδιναν ψευδή στοιχεία για την πραγματική τους ταυτότητα

Βιωματική εσωτερίκευση της πολλαπλότητας (1/2)

- ⦿ Οι συμμετέχοντες στα MUDs φαίνεται να απηχούν την άποψη του Gergen, ότι «..υπάρχουμε σε μια κατάσταση συνεχούς δόμησης και αναδόμησης... Κάθε πραγματικότητα του εαυτού ανοίγει το δρόμο σε αυτοπαθή αμφισβήτηση , ειρωνεία και τελικά στην ευχάριστη εξερεύνηση μιας άλλης πραγματικότητας. Το κέντρο αδυνατεί να κρατηθεί»
- ⦿ Τι νέοι τρόποι σκέψης μπορεί να ανακύψουν από την εμπειρία της πολλαπλότητας του εαυτού;

Βιωματική εσωτερίκευση της πολλαπλότητας (2/2)

- Μία πιθανή αλλαγή θα μπορούσε να είναι η απουσία μιας «κρίσης ταυτότητας» ή του άγχους από το οποίο πολλοί νέοι υποφέρουν
- Μια άλλη πιθανή αλλαγή είναι η αύξηση της ελαστικότητας της γνώσης. Σύμφωνα με τη δουλειά του Spiro και των συναδέλφων του η άποψη των μαθητών ότι ο δάσκαλος και τα βιβλία «κρατούν» την απόλυτη αλήθεια, θα μπορούσε να καταπολεμηθεί με τη χρήση hypertext τεχνολογιών που διευκολύνουν την ελαστικότητα της γνώσης

Η 'αναρχία' του διαδικτύου

- Τέλος, μια ακόμη αλλαγή που οφείλεται στη συμμετοχή στο Διαδίκτυο, έχει να κάνει με την αποκεντρωμένη φύση του Δικτύου
- Ως αυτο-οργανούμενο σύστημα, το Δίκτυο δεν έχει έναν κεντρικό προγραμματιστή
- Αναδύεται και συνεχίζει να εξελίσσεται λόγω της συνεργασίας των χρηστών του
- Ο καθένας μπορεί να δημιουργήσει κάποιο Usegroup, να στήσει κάποιον Server, να κάνει ή να πει ό,τι θέλει, χωρίς κάποιον κυβερνητικό οργανισμό να τον περιορίζει. Για πολλούς το Διαδίκτυο είναι η πρώτη τους εμπειρία να δρουν έξω από τους περιορισμούς μιας ιεραρχίας

Ερωτήματα (1/2)

- ◎ Υπάρχουν βέβαια πολλά ερωτηματικά που εξακολουθούν να απασχολούν τους μελετητές. Παραθέτοντας μερικά :
 - Εξακολουθούν οι μειονότητες να καταπιέζονται και στο Δίκτυο;
 - Δημιουργούνται και νέα κριτήρια περιθωριοποίησης στο Δίκτυο;
 - Οι μαθητές που μαθαίνουν μέσω της συμμετοχής τους στο Δίκτυο, χάνουν πολύτιμο υλικό και κατακλύζονται από άχρηστες πληροφορίες;
 - Μαθαίνει κανείς καλύτερα με τη χρήση του Διαδικτύου ή όχι;
- Ο Carr (2010) διατυπώνει την άποψη ότι η έκθεση στο Διαδίκτυο ενισχύει την επιπόλαιη φυλλομέτρηση της πληροφορίας και την αποσπασματική σκέψη, ενώ την ίδια στιγμή αποθαρρύνει τη διαδικασία της ενδελεχούς, προσεκτικής μελέτης
 - https://en.wikipedia.org/wiki/Is_Google_Making_Us_Stupid%3F

Ερωτήματα (2/2)

- Καλλιεργούν τα υπερμεσικά (hypertext) περιβάλλοντα, που είναι πλούσια σε κοινωνικό υλικό, τον κριτικό τρόπο σκέψης;
- Πώς εξελίσσεται ο χαρακτήρας ενός παιδιού, που ενθαρρύνεται να παίζει στο Δίκτυο με πολλούς διαφορετικούς χαρακτήρες;
- «οι υπολογιστές προσφέρουν την ψευδαίσθηση της συντροφικότητας χωρίς τις απαιτήσεις της φιλίας» (Turkle, 2005)
- ...

Το άτομο στην κοινωνία της νεωτερικότητας

- ⦿ Σε ένα ολιστικό επίπεδο, οι σχέσεις του ανθρώπου με 5 θεμελιώδεις άξονες που το ορίζουν μεταβάλλονται σημαντικά (Ομπέρ, Sciences Humaines).
 - **Το χρόνο** (από την υποταγή στην τυραννία)
 - **Τις σχέσεις του** (νέα 'ασαφή' μοντέλα σχέσεων)
 - **Το υπερβατικό** (αναζήτηση της αλήθειας στην υπέρβαση του εαυτού του, σε σχέση με τις θρησκείες)
 - **Το σώμα του** (λόγω της σχετικότητας της αξίας της φυσικής παρουσίας)
 - **Τον εαυτό του** (αφήνουμε τη μεσότητα ως πρότυπο (Αριστοτέλης) και μεταβαίνουμε στην υπερβολή και επιτάχυνση)

Τι έρχεται (1/3)

Ήδη διαθέτουμε μια μεγάλη ποσότητα ερευνών για τα κοινωνικά αποτελέσματα του Διαδικτύου, που αποδεικνύουν ότι διάφοροι φόβοι είναι αβάσιμοι

- ⦿ Τα δεδομένα δείχνουν ότι όποιος χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο είναι **περισσότερο** κοινωνικά ενταγμένος από όποιον δεν το χρησιμοποιεί
- ⦿ Δεν είναι μόνον ηλεκτρονικά συνδεδεμένος, αλλά έχει και πιο πλούσιες προσωπικές σχέσεις
- ⦿ Το Διαδίκτυο **αφαιρεί** χρόνο από την τηλεόραση και είναι **παράδοξο** να βλέπουμε να το αμφισβητούν οι ίδιοι, που επιτίθενται και στην τηλεόραση!

Τι έρχεται (2/3)

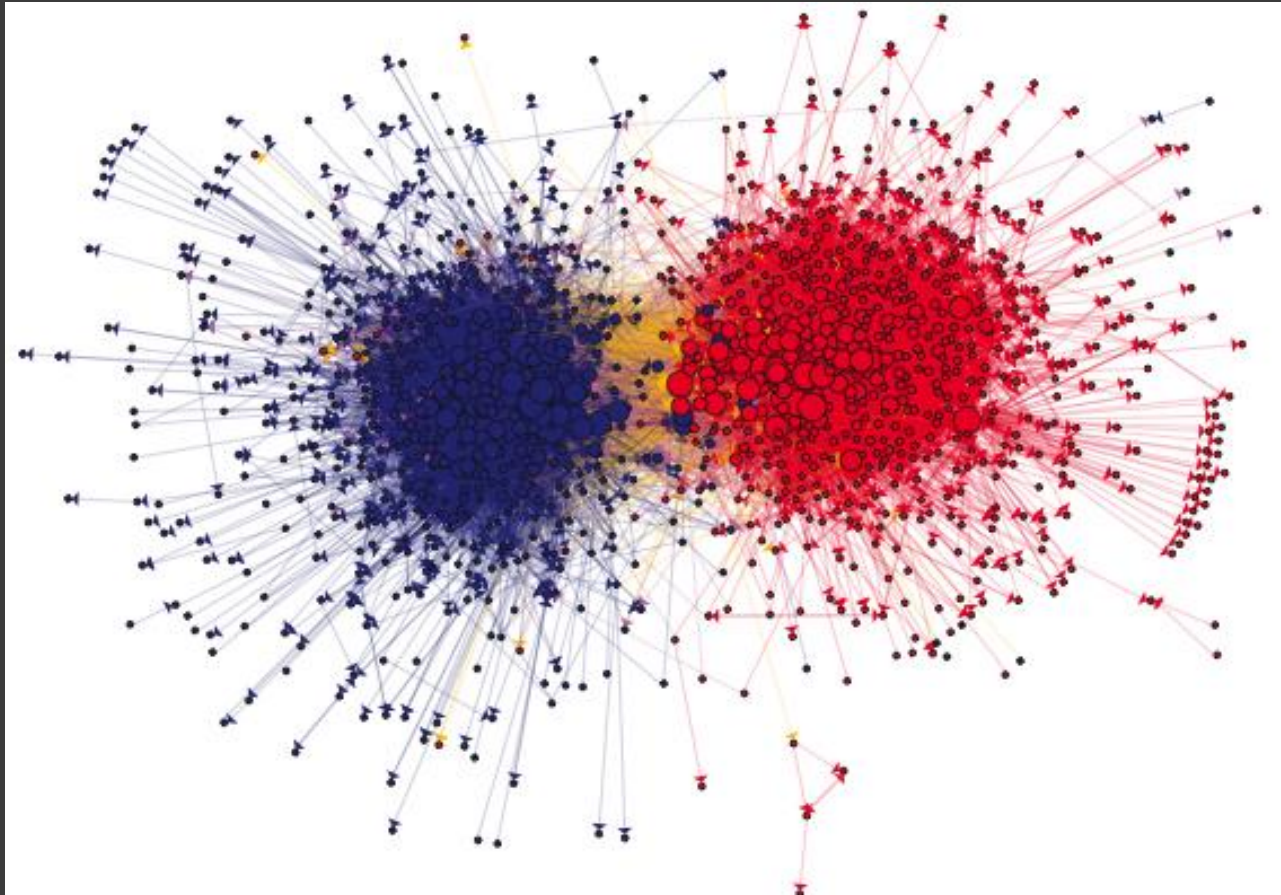
- ⦿ Το Διαδίκτυο δεν είναι καλύτερο από την κοινωνία που το χρησιμοποιεί
 - Αναπαράγει και **ακραίες, παράνομες** απόψεις. Υπάρχουν πορνογραφικές και ναζιστικές ηλεκτρονικές διευθύνσεις
 - Το Διαδίκτυο είναι το θεμελιώδες μέσο επικοινωνίας στην κοινωνία μας, τίποτα περισσότερο τίποτα λιγότερο
 - Ως τέτοιο οργανώνει και εκφράζει όλες τις τάσεις και τις αντιφάσεις μας

Τι έρχεται (3/3)

- ⦿ Ζούμε σε έναν πλανήτη, που για πρώτη φορά στην ιστορία του είναι εξ ολοκλήρου 'καπιταλιστικός'
- ⦿ Αλλά το Διαδίκτυο εκφράζει και οργανώνει και τα διεθνή κινήματα 'αντίστασης' στην παγκοσμιοποίηση
- ⦿ Το Διαδίκτυο είναι ένα πεδίο μάχης και όχι ένα ακόμη 'εργαλείο της ιμπεριαλιστικής κυριαρχίας'
- ⦿ Οι **αποκαλυπτικού** τύπου θεωρήσεις γεννιούνται από ένα μείγμα άγνοιας, δημαγωγίας και από την προσπάθεια να διατηρηθούν τα οχυρά μιας πολιτιστικής ελίτ που δεν διαθέτει δεσμούς επαφής με τις νέες γενιές

Διαδικτυακός ακτιβισμός

Απεικόνιση δικτύων σύμφωνα με τις πολιτικές απόψεις
(Δημ., Ρεπουμπλικάνοι)

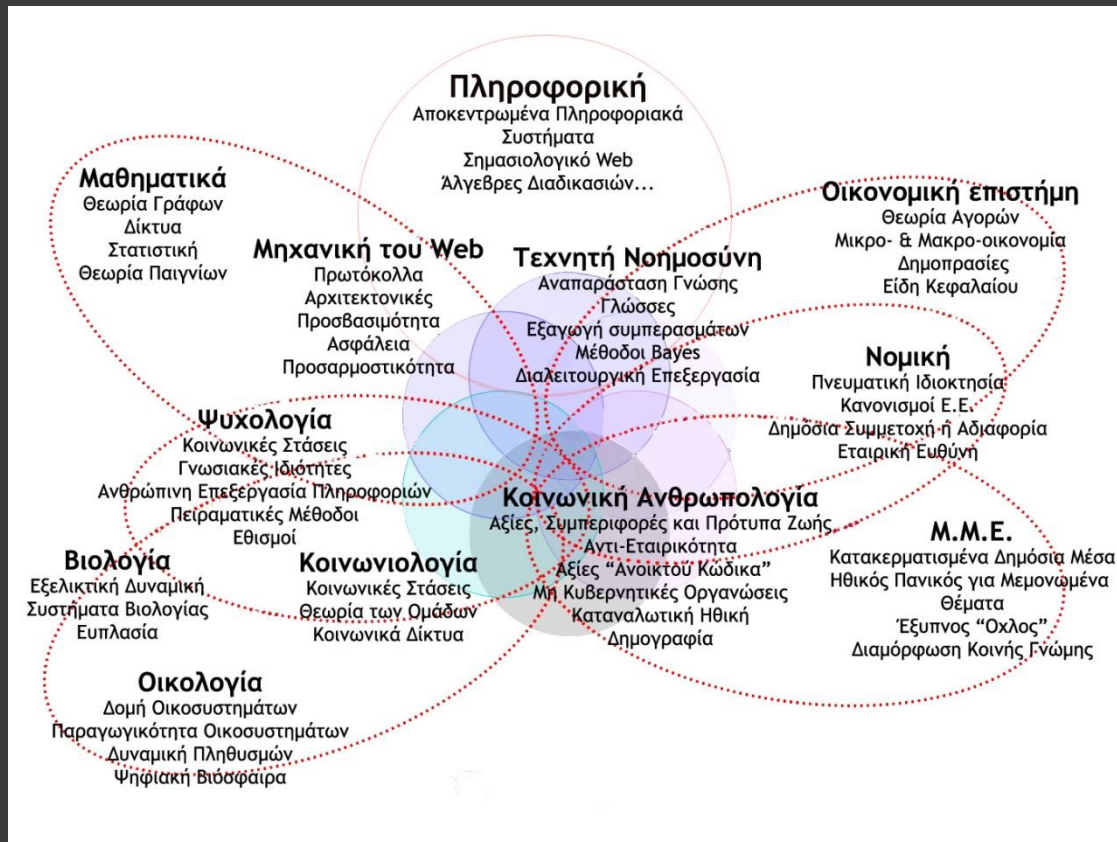

Online social networks: εξαιρετικά homophilous και πολωμένα

Αρνητικά σενάρια;

- ⦿ ενδεχόμενη και επαπειλούμενη κατάρρευση των ηλεκτρονικών συστημάτων
- ⦿ κυβερνοπόλεμος
- ⦿ έλεγχος και πλήρης χειραγώγηση της ιδιωτικής ζωής
- ⦿ εμπορευματοποίηση του Διαδικτύου και
- ⦿ κατάργηση της ελευθερίας της έκφρασης...
- ⦿ Το Διαδίκτυο αποτελεί μια μη προβλέψιμη μηχανή (non trivial machine)
 - τα δεδομένα που εισάγονται δηλαδή, μπορούν ανά πάσα στιγμή να το αναπρογραμματίσουν, να το αναπροσανατολίσουν, και η εισαγωγή αυτών των δεδομένων εμπίπτει στη δικαιοδοσία του ανθρώπου, άρα κάθε πρόβλεψη είναι παρακινδυνευμένη
 - απαραίτητη είναι η επαγρύπνηση και η συμμετοχή

Επιστήμη του Ιστού

Πηγή: "Timbernerslee" by Paul Clarke - Own work. Licensed under Creative Commons Attribution 3.0 via Wikimedia Commons - <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Timbernerslee.jpg#mediaviewer/File:Timbernerslee.jpg>

Tim Berners-Lee, Wendy Hall, James Hendler, Nigel Shadbolt, Daniel J. Weitzner (2007), "Το πλαίσιο της επιστήμης του Web", Μετάφραση Μ. Βαφόπουλος, εκδόσεις hyperconsult, ISBN 978-960-930361-3.

“Ο Ιστός δεν αφορά στο τι μπορεί να κάνει με τους υπολογιστές. Αφορά σε ανθρώπους και ,ναι, χρησιμοποιούν και συνδέονται με υπολογιστές. Όμως η επιστήμη των υπολογιστών, καθώς αφορά στη μελέτη της υπολογιστικής τεχνολογίας, δεν εξηγεί τι συμβαίνει στο Διαδίκτυο.”

Γιατί το Διαδίκτυο ασκεί τόσο έντονη επίδραση;

- ⦿ Υποστηρίζει τη βαθιά **ψυχολογική** ανάγκη για οριοθέτηση του εαυτού και της ιδιωτικότητάς μας και ταυτόχρονα τη συμμετοχή σε κοινότητες που έχουν σημασία για εμάς (Brewer, 1991)
- ⦿ Σημαντική ελευθερία επιλογής
 - Συνεπάγεται αύξηση του αισθήματος ελευθερίας και αυτονομίας, 'διαδικτυακή ατομικότητα' (Boase et al., 2006)
- ⦿ Οι άνθρωποι που το αντιλαμβάνονται γρήγορα, οικοδομούν σημαντικό 'κοινωνικό' και 'συμβολικό' κεφάλαιο
 - Το οποίο με τη σειρά του επιδρά σημαντικά στην κοινωνικό-οικονομική τους καταξίωση

Γιατί το Διαδίκτυο ασκεί τόσο έντονη επίδραση;

- ⊙ Αναγνωρίζονται 3 μοναδικές **τεχνολογικές** δυνατότητες
 - Οι χρήστες μπορούν να επικοινωνούν με άλλους χρήστες, άμεσα ή και έμμεσα (διάθεση αρχείων, παροχή υπερσυνδέσμων)
 - Η τεχνολογία μπορεί να διαμορφωθεί για να υποστηρίξει πληθώρα μορφών επικοινωνίας
 - Διαπροσωπικές, ομαδικές, μαζικές
 - Γραπτή, ηχητική, βασισμένη σε βίντεο
 - Σύγχρονη, ασύγχρονη
 - Όλες οι μη λεκτικές μορφές επικοινωνίας παρέχουν πλέον ιστορικό αλλά και αρχειοθετούνται
- ⊙ Προς το παρόν διαφαίνεται μια ολοκλήρωση των μέσων παρά μια επαναστατικοποίηση και ριζική **κοινωνική** αλλαγή
 - Αλλά σταδιακά υποκαθιστά ταχυδρομείο, τηλέφωνο, βιβλιοθήκες και εφημερίδες
 - Ξεκλειδώνει σημαντικό 'κοινωνικό' κεφάλαιο (Kavanaugh et al., 2005)
 - Εκδημοκρατίζει την πρόσβαση σε πληροφοριακές πηγές

Δημιουργεί η χρήση του Διαδικτύου προβλήματα;

- ⦿ Το ερώτημα είναι δύσκολο να απαντηθεί
- ⦿ Σε σημαντικό βαθμό επειδή η διάδοση του μέσου είναι σχετικά πρόσφατη
- ⦿ Αρχικά είχε κατηγορηθεί ότι μπορεί να επιφέρει:
 - Αποξένωση
 - Αντικοινωνική συμπεριφορά
 - Γενικότερη ανασφάλεια σε κοινωνικό αλλά και τεχνολογικό επίπεδο

Διαδίκτυο και κοινωνικοποίηση

- Αρχικά, υπήρξαν ασαφείς ενδείξεις ότι συσχετίζεται με 'απόσυρση' από κοινωνικές δραστηριότητες, κυρίως για 'ντροπαλά' άτομα (Birnie & Horvath, 2002)
- Διαπιστώνεται έλλειψη διαφοράς σε αριθμό διαπροσωπικών σχέσεων σε χρήστες διαδικτύου και μη (Riphagen & Kanfer, 1997)
 - Όμως οι χρήστες του Διαδικτύου είχαν περισσότερους απομακρυσμένους φίλους
- Μείωση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης (Kraut et al., 1998, Nie & Hilligus, 2002)

Διαδίκτυο και κοινωνικοποίηση

- ⦿ Σταδιακά, οι πρώτες αυτές διαπιστώσεις ανατρέπονται.
- ⦿ Φαίνεται ότι οι χρήστες του Διαδικτύου παρουσιάζουν
 - **εντονότερη** κοινωνική δραστηριότητα (Robinson et al., 2000)
 - Αναπτύσσουν **βαθύτερες** σχέσεις (McKenna and Bargh, 2002)
 - Εμπλέκονται σε φιλίες με κοινά χαρακτηριστικά και ενδιαφέροντα, εμφανίζουν χαρακτηριστικά αλληλοϋποστήριξης και ανταλλάσσουν πληροφορίες (Kavanaugh and Patterson, 2001, Sullivan et al. , 2002, Wellman et al.,2001)
 - Διατηρούν φιλίες από απόσταση και εντάσσονται ομαλά σε ένα νέο χώρο (Shklovski et al., 2005)
 - Οι ενεργοί χρήστες του διαδικτύου καταγράφονται ως ευτυχέστεροι, με περισσότερες κοινωνικές επαφές και κοινωνική δράση (Carnegie Mellon Homenet study, Kraus et al., 2002)

Διαδίκτυο και κοινωνικοποίηση

- ◎ Σημαντικές μεταέρευνες (16 μελέτες, 35578 συμμετέχοντες, Shklovski et al., 2006)
 - Δεν διαφαίνεται συσχέτιση χρήσης Διαδικτύου και αλληλεπίδρασης με μέλη της οικογένειας
 - Οι μακροπρόθεσμες έρευνες δείχνουν κυρίως **θετική** συσχέτιση με κοινωνικοποίηση
 - Επίσης **αρνητική** συσχέτιση με παρακολούθηση τηλεόρασης
 - 71% των χρηστών διαδικτύου (58% στους μη χρήστες) είχαν τουλάχιστον 3 κοινωνικές δραστηριότητες την εβδομάδα

Αμφίδρομες αλληλεπιδράσεις

- ⦿ Πρέπει να κατανοήσουμε τη συνθετότητα των επιδράσεων που επιφέρει το Διαδίκτυο σε κοινωνικό αλλά και ατομικό επίπεδο
- ⦿ Αλλαγή προσωπικών αντιλήψεων (για τη σχετική αξία του χώρου, του χρόνου, των σχέσεων, της ακρίβειας των γνώσεών μας)
- ⦿ Πολλές φορές έχουμε ταυτόχρονα και επωφελείς και αρνητικές εξελίξεις
 - Στα ταχυδρομεία υπάρχει σημαντική απομείωση του όγκου της αλληλογραφίας αλλά την ίδια στιγμή αύξηση στα δέματα λόγω των ηλεκτρονικών αγορών
 - Παράλληλα, διαφαίνεται η αύξηση της πολιτικοποίησης των ανθρώπων με τη χρήση του αλλά την ίδια στιγμή επιτείνονται κοινωνικά χάσματα (ψηφιακό χάσμα, Jennings & Zeitner, 2003)
 - Αν και οι δυνατότητες χρήσης ψευδών ταυτοτήτων πολλαπλασιάζονται, η πλειοψηφία των χρηστών χρησιμοποιεί και εδραιώνει την πραγματική της (Spears et al., 2000)

Διαφοροποίηση διαδικτυακής επικοινωνίας

- ⦿ Πριν εστιάσουμε στην ‘καλή’ ή ‘κακή’ χρήση του Διαδικτύου είναι απαραίτητο να κατανοήσουμε τα κίνητρα των ανθρώπων
- ⦿ Σε επίπεδο επικοινωνίας 4 χαρακτηριστικά ενδεχομένως αλληλεπιδρούν και επηρεάζουν την προσωπικότητά μας
 - Δηλαδή ‘τα χαρακτηριστικά του προσώπου που συνθέτουν τα επαναλαμβανόμενα πρότυπα συμπεριφοράς’ (Pervin, 1993)
 1. Μεγαλύτερη ανωνυμία
 2. Η υποβάθμιση της αξίας της εμφάνισης
 3. Μεγαλύτερος έλεγχος στο χρόνο και στο ρυθμό των διαλόγων
 4. Ευκολία ανεύρεσης ατόμων με κοινά χαρακτηριστικά

1.Μεγαλύτερη ανωνυμία

- Καθώς ‘απελευθερωνόμαστε’ από τις κοινωνικές νόρμες εκφραζόμαστε πιο ελεύθερα (Turkle, 1995)
- Αυτό συμβαίνει και σε σποραδικές συναντήσεις στο φυσικό χώρο (2 άγνωστοι στο τρένο, Rubin, 1975)
- Διαδικτυακές ομάδες εργασίες επικοινωνούν πιο ανοικτά (Joinson, 2001) και πιο αποτελεσματικά (Tidwell and Walther, 2002)
- Ενθαρρύνεται η συμμετοχή σε δυνητικές κοινότητες που παρουσιάζουν ‘κοινωνικό στίγμα’
- Αγορά αγαθών και υπηρεσιών που δεν έχουν το ‘θάρος’ να ζητήσουν στο φυσικό χώρο (Hamburger & Fox, 2000)

2.Υποβάθμιση της αξίας της εμφάνισης

- ◎ Η εμφάνιση επηρεάζει σημαντικά την κοινωνική αποδοχή
 - πιο αποδεκτοί, δέχονται βοήθεια συχνότερα, αξιολογείται πιο θετικά η προσωπικότητα και ευφυΐα τους, Cialdini, 1984)
 - Η 1^η εντύπωση επηρεάζει τη ροή της επικοινωνίας αλλά και την εξέλιξη προσωπικών και επαγγελματικών σχέσεων (Fiske & Taylor, 1991, Hatfield & Sprecher, 1986)
- ◎ Συνεπώς το 'μειονέκτημα' αυτό εξαλείφεται...
 - Αν και συχνά εσωτερικεύεται αρνητικά ή
 - Οδηγεί στη διέξοδο της αποκλειστικά ηλεκτρονικής συνομιλίας

3.Μεγαλύτερος έλεγχος στο χρόνο και στο ρυθμό των διαλόγων

- ⦿ Άτομα που βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό, είναι ντροπαλά ή δεν έχουν σημαντικές κοινωνικές δεξιότητες
 - Σε αυτούς παρέχεται ένα ελέγξιμο κανάλι επικοινωνίας καθώς ελέγχουν
 - Το χρόνο και το πλαίσιο της επικοινωνίας
 - Τον άμεσο τερματισμό της σε περίπτωση που δεν τους ικανοποιεί
 - Την ισότιμη συμμετοχή τους ακόμα και αν παρουσιάζουν ειδικές δεξιότητες
- ⦿ Σημαντική αύξηση αυτοεκτίμησης

4.Ευκολία ανεύρεσης ατόμων με κοινά χαρακτηριστικά

- ⦿ Δυνατότητα ανεύρεσης ατόμων με κοινά χαρακτηριστικά
- ⦿ Δυνατότητα συμμετοχής σε κοινότητες που δεν αναπαράγουν τα ίδια αρνητικά στερεότυπα που επιδρούν αρνητικά στην αυτοεκτίμησή μας (Frable, 1993)
- ⦿ Ειδικά για άτομα με 'στιγματισμένες' προτιμήσεις (σεξουαλικές, πολιτικές κλπ) διαπιστώνεται:
 - Αυξημένη αυτοεκτίμηση, αποδοχή του εαυτού και μειωμένο αίσθημα μοναξιάς (Mc Kenna & Bargh, 1998), υγιής πειραματισμός (Turkle, 1995) και βαθύτερη επεξεργασία των χαρακτηριστικών μας (McKenna & Bargh, 2000)
 - Αποτελεσματικότερη διαχείριση της 'απόρριψης' (Suler, 2004)

Διαδικτυακός 'ακτιβισμός'

- ◎ Στην 'καλή' εκδοχή: Ανάρτηση ιστολογιών, καταγραφή απόψεων, οργάνωση και κινητοποίηση κοινωνικών ομάδων
- ◎ Στην 'κακή' εκδοχή: Κυβερνοεπιθέσεις, συκοφαντία
 - Στο διάστημα 1/4/2005 έως 1/4/2006, καταγράφηκαν 1400 επιτυχείς επιθέσεις την ημέρα (www.zone-h.org)
 - Πολλές χαρακτηρίζονται ως δράσεις για 'διασκέδαση' ή πειραματισμό
 - 11,8% καταγράφει πολιτικά κίνητρα, 9,6% πατριωτισμό

Παιδοφιλία-Παιδεραστία

- **Παιδοφιλία:** η σεξουαλική διέγερση από ανήλικα παιδιά (ηλικίας έως 13 ετών), καθώς και η δημιουργία σεξουαλικών φαντασιώσεων με ανήλικους
 - Δεν περιλαμβάνει την επιδίωξη σεξουαλικής επαφής με τον ανήλικο (παιδεραστία)
 - Η παιδοφιλία ανήκει στην ίδια κατηγορία ψυχικών ανωμαλιών και διαταραχών που ανήκουν η νεκροφιλία, η αιμομιξία, η ζωοφιλία κ.α. DSM-IV (American Psychiatric Association, 1994)
- **ένα στα πέντε παιδοφιλικά επεισόδια** συντελούνται στο διαδίκτυο, 1 στα 33 παιδιά δέχεται να συναντηθεί με παιδόφιλο και μόνο το 25% των παιδιών το αποκαλύπτει στους γονείς του
- Ήδη το 2001, 30.000 παιδοφιλικές ιστοσελίδες είχαν καταγραφεί
- Επιπλέον, οι παιδόφιλοι δημιουργούν κοινότητες αλληλοϋποστήριξης, για να μοιράζονται τις εμπειρίες τους

Εθισμός στο Διαδίκτυο

- ⦿ «ενασχόληση με το Ίντερνετ για άντληση αισθήματος ικανοποίησης που συνοδεύεται με αύξηση του χρόνου που καταναλώνεται για την άντληση αυτού του αισθήματος»
- ⦿ Συμπτώματα:
 - αδιαφορία για άλλες δραστηριότητες
 - μειωμένη επίδοση στο σχολείο λόγω των πολλών ωρών που περνάει ο έφηβος στο Διαδίκτυο
 - σε προχωρημένες περιπτώσεις ο έφηβος δεν κοιμάται
 - παραμελεί την προσωπική του υγιεινή
 - αδυναμία να σταματήσει την ενασχόληση αυτή την ώρα που έχει ορίσει ο ίδιος

Αποτελέσματα έρευνας συνοπτικά

- Μονάδας Εφηβικής Υγείας της Β' Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών στο νοσοκομείο «Αγλαΐα Κυριακού»
- Αντιπροσωπευτικό δείγμα εφήβων Αττικής 15-16 χρόνων (Μ.Ο.14.85 έτη)
1000 μαθητές (450 αγόρια, 550 κορίτσια)
 - 53.4% χρησιμοποιούσαν το διαδίκτυο για χρονικό διάστημα > 1 έτους
 - 26% ανέφεραν καθημερινή χρήση και 8% χρήση > 20 ώρες εβδομαδιαίως
 - Τα αγόρια χρησιμοποιούσαν το διαδίκτυο σημαντικά περισσότερο από τα κορίτσια
 - Ποσοστά χρήσης διαδικτύου. 55% χρησιμοποιούν το δίκτυο για παιχνίδια, 40% για τα e-mail, 37,5% για chat (χώροι συνάντησης), 10% για αγορές, 4% για ενημέρωση σε θέματα σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, 27% θέματα επιμόρφωσης, 26% για ενημέρωση-υπηρεσίες
 - Υπήρξε θετική συσχέτιση της χρήσης διαδικτύου και της διάσπασης προσοχής-υπερκινητικότητας
 - **1% των παιδιών εμφανίζουν συμπτώματα εξάρτησης από το διαδίκτυο.** 18,2% (ένα στα πέντε 15χρονα παιδιά) παρουσίαζαν περιοδικά ή συχνά προβλήματα σχετικά με την κατάχρηση διαδικτύου (κατάσταση πριν το εθισμό)

Έρευνα μονάδας εφηβικής υγείας

- ⊙ Έρευνα σε έφηβους 15-16 ετών στην Αττική
 - 1% εθισμένοι
 - 18,2% 'ένα βήμα' πριν τον εθισμό
 - 4% είχε παρενοχληθεί ή δεχθεί υβριστικά σχόλια
 - Υπέρβαση των 10 ωρών εβδομαδιαίας ενασχόλησης μπορεί να οδηγήσει σε εθισμό
- ⊙ Πιθανή 'συνοσηρότητα'
- ⊙ η εξάρτηση μπορεί να είναι το αποτέλεσμα άλλων ψυχικών διαταραχών
 - κατάθλιψη
 - αγχώδεις διαταραχές
 - διαταραχές προσωπικότητας
 - κοινωνική φοβία
- ⊙ Το φαινόμενο της εξάρτησης από το διαδίκτυο είναι συχνότερο στα αγόρια, σε μονογονεϊκές ή δυσλειτουργικές οικογένειες, σε με καταθλιπτικό συναίσθημα ή υπερκινητικότητα. Παιδιά Η αύξηση της επίπτωσης του διαζυγίου, η μοναξιά, η απουσία επίβλεψης από τους γονείς συμβάλουν στην ανάπτυξη του φαινομένου
- ⊙ Πρέπει να τεθούν όρια-κατευθύνσεις στον έφηβο και οι γονείς να κατανοήσουν καλύτερα το μέσο

Τι πρέπει να κάνουμε; (1/2)

- ⦿ Οι γονείς στην χώρα μας είναι, σε σημαντικό βαθμό, ψηφιακά αναλφάβητοι
 - δεν πρέπει να δαιμονοποιούμε το διαδίκτυο, καθώς αποτελεί τμήμα της κουλτούρας των εφήβων
 - δεύτερον καμία απαγόρευση της χρήσης διαδικτύου δεν μπορεί να φέρει αποτέλεσμα, μιας και ο έφηβος έχει πλέον εύκολη πρόσβαση στο διαδίκτυο
- ⦿ Οι γονείς από μικρή ηλικία πρέπει να βάζουν όρια στα παιδιά όχι μόνο στη χρήση του διαδικτύου αλλά για πολλά θέματα
- ⦿ Τα όρια όταν στηρίζονται σε λογική βάση δεν καταπιέζουν τα παιδιά αλλά τα κατευθύνουν με ασφάλεια

Τι πρέπει να κάνουμε (2/2)

- Ο σεβασμός της προσωπικότητας των παιδιών από μικρή ηλικία είναι σημαντικό για την εφαρμογή πειθαρχίας
- Ο υπολογιστής πρέπει να βγει από το παιδικό δωμάτιο ώστε ο γονιός να έχει καλύτερο έλεγχο χρήσης
- Η χρησιμοποίηση ειδικών φίλτρων για τις επιβλαβείς ιστοσελίδες είναι μέτρο που μπορεί να βοηθήσει
- Καλό είναι οι γονείς να αφιερώνουν χρόνο στο διαδίκτυο μαζί με τα παιδιά τους έχοντας πάντα ανοιχτό κανάλι επικοινωνίας με τα παιδιά

Αμφιβολίες για την έννοια του 'εθισμού' 1/2

- Ο όρος Internet addiction αμφισβητείται ευθέως
- Διερεύνηση 424 χρηστών (φοιτητών στην Αυστραλία) με το Young Diagnostic Questionnaire (Young, 1996)
- Δεν διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά
 - Μεταξύ 'εθισμένων' και 'ομάδα υπό κίνδυνο' σε όρους χρόνου χρήσης ή ψυχολογικών διαταραχών
- Έλλειψη ευαισθησίας στο ερωτηματολόγιο
 - Μόνο 10 ερωτήσεις (στην αναθεωρημένη έκδοση 20), πολύ δύσκολο να διαπιστωθεί η διαφοροποίηση 'ορθής' χρήσης και χρήσης που ίσως οδηγεί σε διαταραχές συμπεριφοράς
 - Επίσης δεν λαμβάνεται υπόψη τα διαφορετικά πρότυπα χρήσης σε περιόδους της ζωής ενός ανθρώπου

Αμφιβολίες για την έννοια του 'εθισμού' 2/2

- ⦿ Διερεύνηση 813 φοιτητών σε 8 Πανεπιστήμια των ΗΠΑ. Μέση χρήση 3 ½ ώρες τη μέρα
- ⦿ Ενδείξεις (αλλά όχι ισχυρές) για αρνητική συσχέτιση έντασης χρήσης και αυτοεκτίμησης
- ⦿ Το σημαντικό φαίνεται να είναι η χρήση του μέσου
 - chat rooms, αγορές, διασκέδαση, πορνογραφικό υλικό, συσχέτιση με **αρνητικά** αποτελέσματα και οριακές συμπεριφορές (αλκοόλ, ναρκωτικά), ασταθείς σχέσεις με φίλους και γονείς
 - όταν γινόταν κυρίως εκπαιδευτική χρήση, υπήρχε συσχέτιση με θετικά αποτελέσματα: μικρότερη χρήση ουσιών, μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση και θετική σχέση γονέα παιδιού
- ⦿ Γνωρίζουμε ότι υπάρχει **συσχέτιση** (correlation) όχι **αιτιώδης συνάφεια** (causality)
- ⦿ Συνεπώς αποτελούν πιθανά την **έκφραση** και όχι τη **γενεσιουργό αιτία** προβλημάτων

Internet addiction disorder (IAD)

1. *Do you feel preoccupied with the Internet or on-line services and think about it while off line?*
2. *Do you feel a need to spend more and more time on line to achieve satisfaction?*
3. *Are you unable to control your on-line use?*
4. *Do you feel restless or irritable when attempting to cut down or stop your on-line use?*
5. *Do you go on line to escape problems or relieve feelings such as helplessness, guilt, anxiety or depression?*
6. *Do you lie to family members or friends to conceal how often and how long you stay on-line?*
7. *Do you risk the loss of a significant relationship, job, or educational or career opportunity because of your on-line use?*
8. *Do you keep returning even after spending too much money on on-line fees?*
9. *Do you go through withdrawal when off line, such as increased depression, moodiness, or irritability?*
10. *Do you stay on line longer than originally intended?*

Αναθεωρημένη έκδοση IAT

- ⦿ 20 ερωτήσεις
- ⦿ Βαθμολογία 1-5
- ⦿ Σύνολο 100
- ⦿ http://www.netaddiction.com/index.php?option=com_bfquiz&view=onepage&catid=46&Itemid=106
- ⦿ 20-49 φυσιολογική χρήση
- ⦿ 50-79 περιστασιακά ή συχνά προβλήματα
- ⦿ 80-100 σοβαρή επίδραση της χρήσης του Διαδικτύου στη ζωή μας
- ⦿ Άλλοι ερευνητές προτείνουν τα τμήματα 20-40-70-100

Σχετική μελέτη στο Τμήμα μας

- ◎ 2014, Πτυχιακή εργασία
- ◎ 121 φοιτητές συμμετείχαν στην έρευνα, κυρίως φοιτήτριες στο 2^ο έτος των σπουδών τους. Κάποιες ερωτήσεις δεν απαντήθηκαν σε 10 από τα ερωτηματολόγια και αποκλείστηκαν από την έρευνα.
- ◎ Έτσι, ο τελικός αριθμός του δείγματος είναι 111 φοιτητές ηλικίας 20,79 ετών ($SD=3,97$, $min=19$, $max=50$). Τα ερωτηματολόγια δημιουργήθηκαν και αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα του SurveyMonkey.
- ◎ Η ανάρτηση των ερωτηματολογίων έγινε στις 26/5/2014. Τα ερωτηματολόγια έκλεισαν μετά από 5 ημέρες, δηλαδή την 1/6/2014. Η διάρκεια συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων ήταν περίπου 25 λεπτά.

Σχετική μελέτη στο Τμήμα μας

- Οι φοιτητές δεν φαίνεται να παρουσιάζουν συμπτώματα εθισμού στο Διαδίκτυο αφού, ο μέσος όρος του ερωτηματολογίου IAT είναι 32,66 (SD=9, με μέγιστη τιμή του IAT το 100).
- Δεν διαφάνηκε συσχέτιση του Μέσου Όρου φοιτητών με τα ερωτηματολόγια IAT, OCS καθώς και με το ερωτηματολόγιο αυτοαποτελεσματικότητας χρήσης του Διαδικτύου.
- Διαπιστώθηκε μέτρια, στατιστικά σημαντική συσχέτιση του ερωτηματολογίου IAT και του Big Five Personality Test ($r = -,336, p < 0,01, s$), όσο και μεταξύ του ερωτηματολογίου OCS και του Big Five ($r = -,377, p < 0,01, s$).
- Ιδιαίτερα σημαντική συσχέτιση διαπιστώθηκε με τη διάσταση της **συναισθηματικής σταθερότητας** όπως αυτή αποτιμάται με το ερωτηματολόγιο Big Five.
- Διαπιστώθηκε υψηλή θετική συσχέτιση μεταξύ IAT και OCS, η οποία είναι και στατιστικά σημαντική ($r = ,668, p < 0,01, s$).
- Δεν φαίνεται να προκύπτει στατιστικά σημαντική σχέση της αυτοαποτελεσματικότητας στη χρήση του Διαδικτύου τόσο με το ερωτηματολόγιο IAT ($r = ,059, p > 0,05, ns$), όσο και με το ερωτηματολόγιο OCS ($r = -,096, p > 0,05, ns$).
- Παρουσίαση των αποτελεσμάτων <http://www.slideshare.net/nitse1/ss-39511021>

Άλλο εργαλείο εξέτασης του εθισμού στο Διαδίκτυο

- Online Cognition Scale
- 36 ερωτήσεις 1-7 (η ερώτηση 12 ανεστραμμένη)

Αυπνία και Facebook

- Έρευνα του Πανεπιστημίου του Pittsburgh
- 1/3 χρήστες που ξοδεύει μία ώρα την ημέρα στα social media παρουσιάζει εκτεταμένες διαταραχές ύπνου.
- Η έρευνα (με δείγμα 1.787 νέους ηλικίας από 19 έως 32) καταδεικνύει ότι ο μέσος χρήστης συνδέεται σε Facebook, Twitter, Google Plus, Instagram 30 φορές την εβδομάδα και παραμένει συνδεδεμένος 61 λεπτά την ημέρα
- Το 25% των πιο φανατικών χρηστών εμφάνισε διπλάσιες αναφορές διαταραχών ύπνου από τους μέσους ή περιστασιακούς χρήστες
- Απαιτείται περαιτέρω διερεύνηση προκειμένου να διαπιστωθεί
 - αν η χρήση των κοινωνικών δικτύων προκαλεί τις διαταραχές ύπνου ή
 - αν για παράδειγμα η αϋπνία αποτελεί αφορμή για να συνεχίσετε να χρησιμοποιείτε τα social media
- Στην ίδια έρευνα πάντως συσχετίζεται η πολύωρη χρήση των κοινωνικών δικτύων με την αυξημένη πιθανότητα εμφάνισης κατάθλιψης. Άλλωστε η αϋπνία και η κατάθλιψη συσχετίζονται.
- <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/26783723>

Trolls

- ⦿ Οι χρήστες που έχουν τη συνήθεια να τρολάρουν είναι προβληματικά άτομα;
- ⦿ Απάντηση: ΝΑΙ
- ⦿ Με τον όρο 'τρολάρισμα' εννοούμε τη συμμετοχή σε μια συζήτηση με σκοπό
 - Να εκνευρίσουμε το συνομιλητή μας
 - Να διαστρεβλώσουμε την πραγματικότητα, να πούμε ψέματα, να προσβάλλουμε το συνομιλητή μας

Trolls

- Καναδοί ερευνητές έκαναν 2 μελέτες με 1200 συμμετέχοντες
- Συσχέτιση
 - on line συμπεριφοράς (ερωτηματολόγιο)
 - Με ερωτηματολόγια για Dark Tetrad personality traits
 - Ναρκισσισμό
 - Μακιαβελισμό
 - Σαδιστική συμπεριφορά
 - Ψυχοπαθολογία (Υπερβολικό ρίσκο, χαμηλός αυτοέλεγχος, ωμή συμπεριφορά, χαμηλή ενσυναίσθηση)
- Μακράν της δεύτερης η προτιμώμενη συμπεριφορά σε άτομα με αυτά τα χαρακτηριστικά ήταν το trolling
- Δηλώνουν ότι αντλούν ικανοποίηση από τη συμπεριφορά αυτή

- Buckels, E.E., Trapnell, P.D. & Paulhus, D.L. (2014). Trolls just want to have fun. *Personality and Individual Differences*, 67 (2014), 97-102
- <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0191886914000324>

Trolls

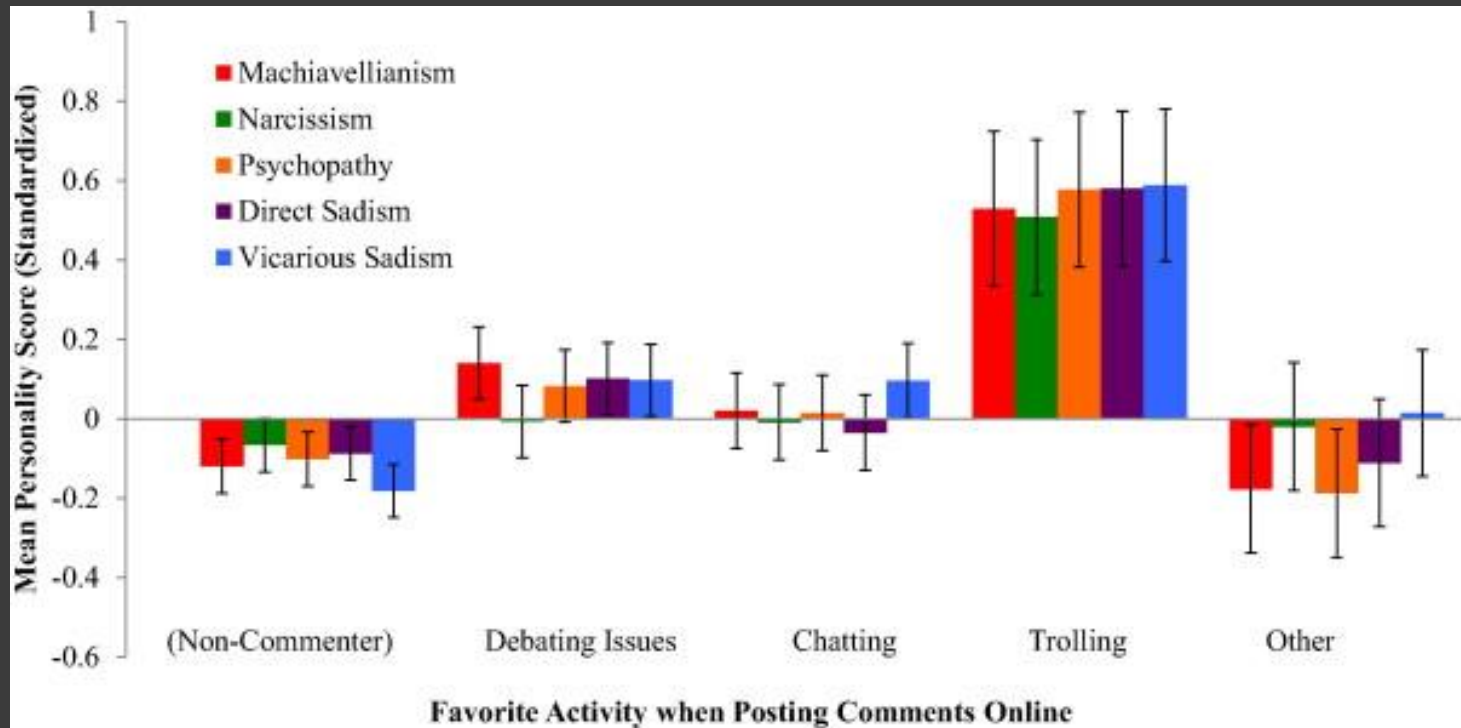

Fig. 1 Dark Tetrad scores as a function of favorite online activity in Study 1. Error bars represent standard errors.

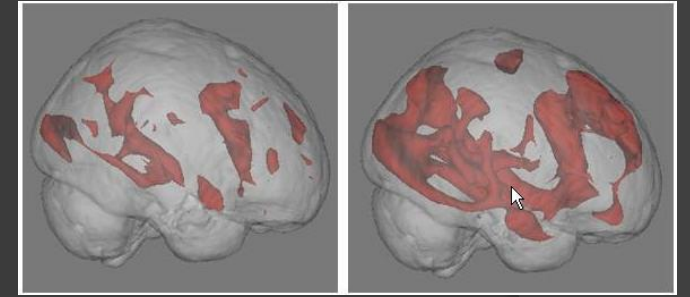
Erin E. Buckels, Paul D. Trapnell, Delroy L. Paulhus

Trolls just want to have fun

Personality and Individual Differences, Volume 67, 2014, 97 - 102

<http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2014.01.016>

Συσχέτιση διαδικτυακών δραστηριοτήτων και εγκεφαλικής λειτουργίας

- Dr. Gary Small, καθηγητής στο [Semel Institute for Neuroscience and Human Behavior](#), [UCLA](#)
- Μελέτη σε 24 άτομα 55-76 ετών με χρήση fMRI ([functional magnetic resonance imaging](#)) κατέδειξε
 - εγκεφαλική δραστηριότητα σε 21,782 voxels για τους χρήστες με προηγούμενη εμπειρία (στοιχειώδη εγκεφαλικά τμήματα) έναντι
 - 8,646 voxels για τους χρήστες χωρίς προηγούμενη εμπειρία
 - Δεν διεγείρονται μόνο περιοχές υπεύθυνες για την οπτική και τη γλωσσική επεξεργασία αλλά και τμήματα του προμετωπιαίου λοβού (frontal cortex) που αφορούν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και τη βραχυπρόθεσμη μνήμη
 - Ακόμα και μεγαλύτεροι σε ηλικία άνθρωποι συνεχίζουν να μαθαίνουν

Αρνητική κριτική

- ⦿ Η πρόσβαση σε υπερβολική πληροφορία δημιουργεί πρόσθετο άγχος για τη συλλογή, επεξεργασία και κατανόησή της
- ⦿ Ακόμα και το συμπέρασμα της προηγούμενης έρευνας αμφισβητείται
 - Ο εγκέφαλος δραστηριοποιείται ή καταπονείται;
- ⦿ "What information consumes is rather obvious: it consumes the attention of its recipients. Hence a wealth of information creates a poverty of attention, and a need to allocate that attention efficiently among the overabundance of information sources that might consume it." Herbert Simon, (Computers, Communications and the Public Interest, pages 40-41, Martin Greenberger, ed., The Johns Hopkins Press, 1971)
- ⦿ Is Google Making Us Stupid? Nicholas G. Garr
http://en.wikipedia.org/wiki/Is_Google_Making_Us_Stupid%3F

Η κρίση αύξησε τα κρούσματα ηλεκτρονικής απάτης

- ⦿ Ο τζίρος της ηλεκτρονικής απάτης παρουσιάζει μεγάλη αύξηση στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης
- ⦿ Τα συστήματα των τραπεζών δέχονται «επιθέσεις»
 - στην Ελλάδα είναι αυξημένες 20%
 - στο εξωτερικό 100%, σε σύγκριση με τα επίπεδα πριν από την κρίση
- ⦿ Κάθε χρόνο στην Ελλάδα πέφτουν θύματα ηλεκτρονικής απάτης 2.500 καταναλωτές, με κόστος 4 εκατ. ευρώ
- ⦿ Το 2010 τα θύματα αναμένεται να ξεπεράσουν τα 3.000 και το κόστος να αγγίξει τα 5 δισ. ευρώ
- ⦿ Έντονη αύξηση από το α εξάμηνο 2008
 - έπεσαν θύματα απάτης με πιστωτικές κάρτες 700 Έλληνες

280 εκατ. άνθρωποι έχουν χάσει δεδομένα από τους υπολογιστές

- Παγκοσμίως ο τζίρος της απάτης μόνο από κάρτες υπολογίζεται ότι ξεπερνά τα 2 δισ. δολάρια
- Περισσότεροι από 280 εκατ. άνθρωποι έχουν χάσει δεδομένα από τους υπολογιστές τους την τελευταία τριετία, (Data Loss Barometer)
- Μόνο το 25% των περιπτώσεων αφορούσε κακόβουλη επίθεση
 - Από αυτές (τις κακόβουλες), το 19% αφορούσε κυβερνητικούς οργανισμούς, ενώ το 14% ήταν θύματα επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού κλάδου
 - Το 50% των θυμάτων δήλωσε ότι υπήρξε διαρροή εσωτερικής πληροφόρησης, ενώ το 46% ότι δεν είχε λάβει μέτρα ασφαλείας
 - το 25% των κρουσμάτων στην ηλεκτρονική απάτη προέρχεται από εξειδικευμένα στελέχη πληροφορικής ή από άτομα που έχουν άριστη γνώση υπολογιστών (hacker)

280 εκατ. άνθρωποι έχουν χάσει δεδομένα από τους υπολογιστές

- Panda Security: το 3,4% των επιθέσεων από «εξπέρ» της πληροφορικής έχει επιτυχία και η λεία εκτιμάται σε 7,7 εκατ. στερλίνες τον μήνα
- KPMG έρευνα σε 307 ιδιωτικές επιχειρήσεις, κυβερνητικούς οργανισμούς και εποπτικές αρχές. Διαπιστώνεται τριπλασιασμός της απάτης από μάνατζερ, υπαλλήλους και πελάτες των επιχειρήσεων κατά τον τελευταίο ενάμιση χρόνο της πιστωτικής κρίσης
 - Αίτια: Οι απολύσεις, η μείωση του εισοδήματος, η πτώση των μετοχών και άλλων επενδύσεων, η συρρίκνωση της αξίας της ακίνητης περιουσίας
 - οι επιχειρήσεις θα πρέπει να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να «απομονώνουν» τους υπαλλήλους αυτούς, όταν απολύονται (π.χ. αλλαγή κωδικών πρόσβασης κ.λπ.)
- Παρατηρείται σημαντική «τεχνολογική» αναβάθμιση των μεθόδων απάτης.
 - Πχ, προγράμματα, τα οποία εμφανίζονται ως λογισμικό προστασίας για ιούς, αλλά τελικά είναι ιοί

Συνήθεις καταγγελίες στο Τμήμα Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος

- Οι πολίτες μπορούν να απευθύνονται στο Τμήμα δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος για εγκληματικές πράξεις που γίνονται μέσω Διαδικτύου και τιμωρούνται από τη νομοθεσία
- Οι εγκληματικές πράξεις που συνήθως καταγγέλλονται είναι:
 1. Παιδική πορνογραφία (Ιστοσελίδες –chatroom με σκοπό την διακίνηση υλικού παιδικής πορνογραφίας – αποπλάνηση ανηλίκων)
 2. Απάτες μέσω Διαδικτύου (Ισπανικό Λόττο - Νιγηριανές επιστολές - Εικονικές Δημοπρασίες κ.ά.)
 3. Cracking (ψηφιακοί βανδαλισμοί-Deface και άλλα)
 4. Διακίνηση ή Πειρατεία Λογισμικού (on-line πώληση Mp3 και κινηματογραφικών ταινιών, αλλά και λογισμικού)

Συνήθεις καταγγελίες στο Τμήμα Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος

5. Απάτες με πιστωτικές κάρτες μέσω Internet (Ηλεκτρονικές Αγορές on line μέσω ιστοσελίδων απατηλών-χρέωση πιστωτικών καρτών εν αγνοία του κατόχου)
6. Διακίνηση ναρκωτικών. (On-line αγορά και πώληση ναρκωτικών ουσιών)
7. Συκοφαντική δυσφήμιση και παραβίαση προσωπικών δεδομένων μέσω Διαδικτύου(Δημοσίευση ερωτικών φωτογραφιών και προσωπικών στοιχείων εν αγνοία των θυμάτων)
8. Εκβίαση – Απειλές μέσω Internet
 - ⦿ τμήμα Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος
 - ⦿ Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής Λεωφ. Αλεξάνδρας 173, Τ.Κ. 115 22 Αθήνα, 210-64.76.000
 - ⦿ τμήμα Ηλεκτρονικού Εγκλήματος Θεσσαλονίκης Μοναστηρίου 326, Τ.Κ. 541 21, Θεσσαλονίκη 231-03.88.370-5

ΣΥΝΕΠΩΣ;

- ⦿ Τα μοναδικά χαρακτηριστικά αμφίδρομης επικοινωνίας και ολοκλήρωσης μέσων επιφέρουν αμφίδρομες αλλαγές
- ⦿ Πρόκειται για ένα μέσο ασύλληπτης 'πλαστικότητας' (Malleable, Castells, 2001)
- ⦿ Δύσκολα μπορούμε να το χαρακτηρίσουμε ως 'χειρότερο' της κοινωνίας που αποτυπώνει και εκφράζει
- ⦿ Who am I? Το διαδίκτυο μπορεί να συμβάλλει στη συγκρότηση ισχυρής προσωπικής ταυτότητας (Turkle, 2004)

Δράσεις-χρήσιμες ιστοσελίδες

- ◎ «Ομάδα Δράσης για την Ψηφιακή Ασφάλεια» D.A.R.T. (Digital Awareness & Response to Threats) <http://www.dart.gov.gr/>
 - έχει στόχο την ενίσχυση της εμπιστοσύνης του κοινού των χρηστών στα νέα μέσα
- ◎ Ο Ελληνικός Κόμβος Ασφαλούς Διαδικτύου και η εκστρατεία Safer Internet <http://www.saferinternet.gr>
 - Απολογισμός δράσης
http://www.saferinternet.gr/Portals/0/docs/Public_report/SafeNetHomePlus_Public_Report2007.pdf
- ◎ Συμβουλές για νομικά ζητήματα στην Κοινωνία της Πληροφορίας <http://elawyer.blogspot.com>

Λίστα δικτυακών τόπων για προσχολική εκπαίδευση

- ◎ <http://www.educationindex.com/preschool/>
- ◎ <http://www.pbs.org/teachers/earlychildhood/articles/internet.html>
- ◎ http://www.editlib.org/d/26423/proceeding_26423.pdf
- ◎ http://www.collaborateandcreate.org/PowerPoints/SITE_handout_original.pdf
- ◎ http://www.ict.schools.nt.gov.au/computers_networks/forms/AUPolicy_EC_08.pdf

Τέλος Ενότητας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης